

Preek Psalm 1 (zangdienst/bevrijdingsdienst)

Broeders en zusters, gemeente van de Here Jezus,

Vandaag houden we een zangdienst. En omdat we een zangdienst houden is het niet gek om stil te staan bij de oudste liederen die de gemeente van Christus zijn overgeleverd: nl. de Psalmen. En dan bedoel ik niet de liederen die in uw psalmboek staan en die we bij gelegenheid ook zingen in de kerk. Dat zijn op rijm gezette liederen aan de hand van het bijbelboek Psalmen. In Nederland kennen we daar verschillende varianten van. In de 16^e eeuw zongen Nederlandse protestanten uit de psalmberijming van Petrus Datheen. In sommige oud-Gereformeerde kerken wordt nog uit deze berijming gezongen. Later, in 1773, kwam er een andere Psalmberijming. Inmiddels wordt die de Oude Berijming genoemd en in het Liedboek van de kerken staat de zogenaamde Nieuwe Psalmberijming van 1968. Voor veel oudere broeders en zusters gaan deze liederen al hun hele leven mee. De Psalmverzen werden op school of op de zondagsschool geleerd, op maandagmorgen moest je dan je versje opzeggen en oh wee, als je geen 10 op je rapport voor psalmversje had, dat was een schande. In de kerk werden hoofdzakelijk psalmen gezongen en velen putten troost uit de psalmen en stierven zelfs met psalmregels op de lippen. Voor jonge mensen zijn de woorden en vaak ook de melodieën van de huidige psalmberijmingen niet zo aantrekkelijk. Gelukkig zijn er ook vandaag initiatieven zoals Psalmen van Nu en the Psalmproject die proberen de psalmen op een eigentijdse manier onder de aandacht te brengen.

Maar waarom zullen we dat doen? We hebben toch zangbundels zat. Behalve de oude Psalmen en Gezangen hebben we het Liedboek voor de kerken met nieuwe Psalmen en Gezangen, en binnenkort komt er nog een nieuwer Liedboek uit, We hebben de JdH bundel, de Evangelische Liedbundel, Glorieklokken, de Opwekkingsbundel en ook daar komen ieder jaar weer nieuwe liederen bij, variatie genoeg zou je zo zeggen. Waarom je dan toch inspannen om Psalmen onder de aandacht te blijven brengen.

Nu is er niets tegen op een grote variatie in liederenbundels en muziekstijlen. Dat is alleen maar mooi in een veelkleurige gemeente. Zolang niet afgedaan wordt aan de bijbelse waarheid mag alles wat er aan muzikale creativiteit voorhanden is ingezet worden. Lees Psalm 150 er maar eens op na. De bazuin, de harp, de citer, de

tamboerijn, snarenspeel de fluit, cimbalen, handgeklap, de stem en daarbij werd nog gedanst ook. De bijbel geeft volop de ruimte om alles in te zetten om God te loven en te prijzen. Maar wat maakt de Psalmen nu zo bijzonder in vergelijking met andere liedbundels? Los van het oude nederlands en de tijdgebonden melodieën zijn de berijmde psalmen die we zingen afgeleid van het bijbelboek Psalmen. Die Psalmen komen rechtstreeks uit de bijbel. In het Nieuwe Testament komen veel citaten uit het Oude Testament voor, maar de meeste citaten komen uit het bijbelboek Psalmen. In Marcus 12:36 zegt Jezus zelfs dat David in de Psalmen door de heilige Geest heeft gesproken. En ook Petrus citeert Psalmverzen als hij zich voor de hoge raad moet verantwoorden en beweert dan dat David door de Heilige Geest heeft gesproken (Hand. 4:25). Misschien is dat wel het geheim van de psalmen. Ze komen uit de heilige Schrift en de Psalmen zijn dus Gods Woord, geïnspireerd door de Heilige Geest. En natuurlijk, ook schrijvers van andere liederen en liederenbundels zijn als gelovigen door Gods Geest aangezet tot het schrijven van deze liederen, maar deze liederen zijn als menselijke liederen toch feilbaar en moeten aan de Schrift getoetst worden. Datzelfde geldt wel voor Psalmberijmingen – die moeten uiteraard ook getoetst worden – maar niet voor het Psalmboek zelf. Dat boek wordt niet getoetst aan de Schrift, maar maakt zelf deel uit van de Schrift. En dat maakt wel verschil. De Psalmen hebben mensen altijd aangesproken omdat zij dicht bij het leven staan van de gelovigen. In de psalmen worden allerlei emoties beschreven. Blijdschap, verdriet, klachten, worstelingen, lofliederen, alles komt voorbij. En dat maakt dat er in de psalmen veel herkenning is. Ook de Here Jezus was heel vertrouwd met de psalmen. Hij stierf met Psalm 22:1 op de lippen: *mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?* En Psalm 31:6: *In uw handen beveel ik mijn geest.* Maar de Psalmen geven echter ook moeilijkheden. Vaak worden prachtige en troostvolle gedeelten afgewisseld met harde oordelen. Denk maar aan Psalm 139. *Heer u doorgrondt en kent mij...* Een prachtige psalm, vaak geciteerd op geboortekaartjes, en ook in het pastoraat zijn mensen bemoedigd met deze Psalm: God kent je door en door maar toehoudt Hij van je. Maar diezelfde bemoedigende Psalm eindigt met: *o God, dat Gij toch de goddelozen ombracht.....en.....zou ik niet haten die U haten, niet verafschuwen wie tegen U opstaan? Ik haat hen met een volkomen haat.* En datzelfde contrast zien we nu ook in Psalm 1, die we zojuist hebben gelezen. Mooie troostvolle woorden over een vruchtdragende boom, maar de psalm eindigt met de goddelozen die als kaf door de wind verstrooid worden en geen

stand houden in het gericht.

En toch wil ik vandaag met jullie de uitdaging aangaan om te ontdekken hoe bevrijdend deze psalm is. Het is immers bevrijdingsdag vandaag. We gedenken dat we als land en volk bevrijd zijn van de Duitse onderdrukkers. En we mogen dankbaar zijn dat we nu al vele jaren in vrijheid mogen leven, in een vrij land, waar we ook in vrijheid ons geloof mogen beleven. We kennen vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst, en discriminatie is strafbaar. Een groot goed.

Maar christelijke vrijheid gaat verder.

Als je zo het begin van Psalm 1 bekijkt dan lijkt het in de verste verten niet over vrijheid te gaan. Het wekt eerder de indruk dat je leven wordt beknot. Het gaat immers over wat je NIET moet doen. (Ik gebruik even de NBG vertaling) *Welzalgig de man die NIET wandelt in de raad der goddelozen, die NIET staat op de weg der zondaars, die NIET zit in de kring der spotters.* Krijg je hier niet dezelfde smaak in de mond als bij de tien geboden. Gij zult NIET doodslaan, gij zult NIET echtbreken, gij zult NIET stelen..... Vrijheid is toch niet dat je heleboel NIET mag, vrijheid is juist dat je doet waar je zin in hebt, dat je geen beperkingen worden opgelegd?

Psalm 1 is eigenlijk een simpele psalm. De NBG vertaling heeft er de titel 'de twee wegen' boven gezet. En dat klopt ook wel zo'n beetje. Er wordt over twee type mensen gesproken. De ene wordt vergeleken met een boom, die vrucht geeft op zijn tijd. Deze mens wordt 'zalig of gelukkig' genoemd. En de ander wordt vergeleken met kaf dat wegwaait in de wind. Deze mensen worden goddelozen, zondaars en spotters genoemd. Deze beide typen hebben ook ieder een eigen manier van gedrag. Het leven van de vruchtdragende boom wordt gekenmerkt door het feit dat hij de wet van God overpeinst. In het leven van het wegwaaiende kaf gebeurt dat nu weer juist NIET. De vraag is nu waar echte vrijheid te vinden is? Is dat in het leven van de vruchtdragende boom, die ook nog een heleboel NIET doet, of in het leven van het wegwaaiende kaf?

Als je op internet gaat zoeken wat echte vrijheid is, dan kom je een heleboel verschillende stellingen tegen. Sommigen menen dat vrijheid betekent dat je te allen tijde moet kunnen doen waar jezelf zin in hebt. Maar deze opvatting zou ten gevolge hebben dat jouw vrijheid de vrijheid van een ander aantast. Je bent vrij om te stelen, te mishandelen, verkeersregels te overtreden, enzovoort. Op die manier ben jij wel

vrij, maar je medemens niet. Er kan op die manier nooit een samenleving van vrije mensen ontstaan. Dat kan alleen als je als vrij mens ook de vrijheid van een ander respecteert. Laten we ons eens tot het verkeer beperken. We kunnen ons alleen vrij en veilig in het verkeer begeven als iedereen de regels die gesteld zijn respecteert. Als ik er niet zeker van ben dat andere weggebruikers aan de rechterkant van de weg rijden loop ik gevaar. Als ik niet zeker weet dat ik voorrang heb omdat ik van rechts kom, loop ik gevaar. Verkeersregels belemmeren niet, maar beschermen je vrijheid. Het zelfde is op Gods Woord van toepassing. Daar heeft Psalm 1 het namelijk over. Gelukkig is de mens die vreugde vindt in Gods wet en zich verdiept in die wet. We moeten hier wel even voor ogen houden, als er gesproken wordt over Gods wet, dat er dan het Hebreeuws het woordje Thora staat. Bij ons nederlandse woordje wet denken we al gauw aan 'dit mag wel, dit mag niet'. Toen de Psalmen geschreven werden was de Thora de hele toenmalige bijbel. Thora betekent 'onderwijzing'. De onderwijzing die God via Mozes aan het volk heeft gegeven. In die Thora laat God zichzelf kennen, geeft richtlijnen voor het leven met Zichzelf en ook voor het leven met elkaar, zeg maar om elkaars vrijheid te beschermen. We moeten niet vergeten dat Israel net uit de slavernij bevrijd is en God geeft dan goede leefregels mee. Leef volgens deze regels, overpeins ze, verdiep je erin, dan kom je Mijzelf tegen, dan krijg je diepgang, dan wordt je een boom met wortels, geplant aan waterstromen die vrucht draagt. Alleen bij Mij ontdek je het ware leven! Daar kom ik zo nog even op terug.

Ik wil nog even kijken naar de eerste zinnen van de Psalm. Die verzen die zo sterk het NIET benadrukken. Hebt u gezien dat daar heel fijntjes beschreven wordt hoe de zonde werkt. (Eerlijk gezegd vind ik de NBG vertaling hier duidelijker) Het begint met wandelen in de raad van goddelozen, dan volgt het staan in op de weg der zondaars en daarna het zitten in de kring in de kring der spotters. Het gaat van kwaad tot erger. Je drijft steeds verder bij God vandaan. Er worden drie benamingen gebruikt voor de mensen waar niet mee omgegaan moet worden: goddelozen, zondaars en spotters. Dit zijn niet verschillende mensen, maar verschillende benamingen voor dezelfde mensen. Een goddeloze is niet iemand die niet gelooft, maar iemand die van God los is. Daar zit het verschil. En wie van God los is leeft niet volgens zijn bestemming, die mist zijn doel en dat maakt je tot een zondaar en dan is je leven niet meer tot eer van God maar tot spot. Een goddeloze is een zondaar en een zondaar is een spotter.

Hebt u in de gaten dat het verschil tussen het kaf in de wind en de boom geplant aan waterstromen veel minder groot is, dan je in eerste instantie denkt. Als het waar is dat de goddeloze, de zondaar, de spotter niet persé een ongelovige hoeft te zijn, maar best iemand kan zijn die gelooft, dan betekent dat dus ook dat 'ie vanmorgen naast je in de kerk kan zitten. Het verschil zit niet in wel of niet geloven, maar wel of niet Gods woord tot je nemen. In de kring van de goddelozen wordt je geloof niet gevoed. Daar moet je dus niet zijn. Het gaat erom dat we Gods woord overpeinzen bij dag en nacht. Dat mogen we gerust op de hele Schrift betrekken. De wet, de thora, was de toenmalige bijbel, nu hebben we veel meer. En in die bijbel openbaart de levende God zich. En wie zich voedt met die woorden van de levende God komt in verbinding met de levende God. Die is niet van God los, maar zit aan God vast. Hij gelooft niet alleen in Zijn bestaan, maar leeft in relatie met Hem. Zo krijg je diepgang. Een boom zonder diepe wortels ligt bij het eerste windvlaagje ondersteboven. Een boom met diepe wortels staat stevig omdat z'n wortels diep gegraven hebben naar het levengevende water.

Dat zijn de twee wegen die Psalm 1 ons voorhoudt: een leven van God los of een leven aan God zelf vast! Wie van God los is loopt het gevaar bij het eerste windvlaagje weg te waaien als kaf. Een doodlopende weg. Wie aan God vast zit staat vast, vergaat niet, zijn bladeren verdorren niet. De verbinding met de levende God geeft vruchten in zijn leven.

Nu weet ik niet precies hoe dit op jullie is overgekomen. Misschien beschouw je jezelf toch wel een beetje als iemand die met een zekere regelmaat van God los is.

Natuurlijk je bent geen grove zondaar, je spot niet letterlijk met de naam van God. Maar om nu te zeggen dat we altijd in verbinding staan met God zijn ook wel grote woorden.

Dan mag ik U vandaag ook het Evangelie van Jezus Christus voorhouden. Hij wist allang dat het ons niet zou lukken. Dat is nl. precies waarvoor Hij kwam.

Zijn leven werd gekenmerkt door een volmaakt in verbinding staan met God. Hij overpeinsde Gods Woord dag en nacht. Hij stond altijd in verbinding met Zijn Vader. Hij leefde volledig volgens Gods bedoelingen.

En toch stierf Hij als een goddeloze. Hij hing op Golgotha tussen de zondaars. Hij liet zich als het ware als kaf wegblazen om ons mensen, die als kaf weggeblazen zouden moeten worden, weer in verbinding met God te brengen. Dat is het

wonderlijke van het Evangelie. Het Evangelie is een bevrijdende Boodschap. Jezus bevrijd ons uit onze benarde positie. We waren slaven, niet in Egypte, maar slaven van zonde en dood. Jezus dood op Golgotha, dat is pas echte bevrijding. Goede Vrijdag is pas echt Bevrijdingsdag! Doordat Jezus zich als kaf liet wegblazen is er voor ons weer leven verkrijgbaar. Een leven van bevrijding. Niet van God los, maar aan God vast. Niet een zondaar die zijn doel mist, maar een mens die leeft volgens zijn bestemming. Niet een leven tot spot van God maar een leven tot eer van God. Want de Geest van Christus is sinds Pinksteren werkzaam in mensen die het erkend hebben: Ik heb Jezus nodig, Ik heb Zijn bevrijding nodig. Ik red het niet. Zonder Hem blaas ik weg als kaf. Ik heb maar één verlangen, dat Hij mij weer vaste grond onder de voeten geeft. Ik heb het nodig dat de Geest van Christus mij van binnenuit vernieuwd zodat er vruchten zichtbaar worden. Ja dat Jezus zelf zichtbaar wordt. God wil dat graag uitwerken in je leven, maar houdt dan ajb wel die verbinding die Jezus herstelt heeft ook in stand. Drink Zijn levengevende woorden in. Laat het je voeding zijn. Laat het je leven zijn!

Wij houden op deze bevrijdingsdag een zangdienst. Laten we samen vooral zingen van de bevrijding die Jezus bracht. Ik hoop dat u in de liederen die ik heb uitgekozen dat ook terugziet. Het bijbelboek Psalmen begint met ons twee wegen voor te houden. Een leven van God los of een leven aan God vast. Het bijbelboek Psalmen is geschreven ver voordat Jezus op aarde verscheen. Wij mogen nu weten dat er hoop is, ook als je van God los bent geraakt. Er is herstel mogelijk. God biedt dat herstel aan. Accepteer dat, geloof dat, grijp je vast aan deze Jezus. Laten we daarom uit volle borst van Hem zingen.

*Ik wil zingen van mijn Heiland,
van Zijn liefde, wonder groot,
die Zichzelve gaf aan 't kruishout
en mij redde van de dood!*

AMEN

Mei 2013
G. P. Hartkamp
Wapenveld